

ප්‍රණාහනමෝදනාව

ලොව්තුරා සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශ්‍රී සද්ධර්මයෙහි විශ්මිත බව වන්නේ එය ලොව අන් කිසිම දෙයකට සම කළ නොහැකිවීමයි. ඒ පරම ගම්භීර දහම ගැන, එහි ඇති විශ්මිත බව ගැන කිසිම කෙනෙකුට කථාකොට අවසන් කළ නොහැකි බව බුදු පියාණන් විසින්ම දේශනා කොට වදාළ සේක. සමස්ථ විශ්වයේම අඥාණභාවය නැමති ඝන තිමීර පටලය සිඳලයි. අවිදු අදුර දුරලන ප්‍රඥාලෝකයේ උදාවයි. මහා දුක්ඛක්ඛන්ධය අවසන් කරවන සෙත් ශාන්තියේ උදාවයි. සනාතන රැකවරණය සලසන විමුක්ති මාර්ගයේ පහළවීමයි. අසමසම වූ, අප්‍රමේය ගුණස්කන්ධයක් ඇති සම්මා සම්බුදුපියාණන් වහන්ස! ඔබ වහන්සේ පිළිසරණ කරගත් මම දොහොත් මුදුන් තබා ඔබ වහන්සේට වන්දනා කරමි.

ලෝකය දෙසටම හැරී, ලෝකයෙන් එතෙරවන මංපෙත් සොයමින් අදුරේම ගමන් කළ අපට ඒ ලෝකය ඉක්මවා යන දහම් මඟ පෙන්වා දෙමින් අපව දහම් මඟට යොමුකරන්නා වූ අතිපූජනීය පිටිගල ගුණරතන ස්වාමීන් වහන්ස! ඔබ වහන්සේට තව තවත් මේ බුදු සසුන තුළ සිරි සදහම් ලොවට හෙළි කරදීමට කායික මානසික ශක්තිය, ක්‍රීඩිධරත්තයේ ආශීර්වාදය ලැබේවා! අමා මහ නිවන් සුව පසක් කරගැනීමට මෙම ධර්ම දානමය කුසලය හේතුවේවා! ඔබ වහන්සේගේ මිය පරලොව ගිය පියාණන්ටත්, සුපීවත්ව සිටින මෑණියන්ටත් මේ සියලු පින් අනුමෝදන් කරමු. අනුමෝදන් වේවා!

දහම් පොත් සකස් කිරීමට නොඅඩුව සහය දෙන මානෙල් පෙරේරා මහත්මිය හා පවුලේ සැමටත්, හත්තාන ශ්‍රී ධම්මාරාම විහාරාධිපති ගරු පිළිමකලාවේ සමාහිත ස්වාමීන් වහන්සේටත්, ආර්ය මාර්ගයේ ගමන්ගන්නා සියළුම ස්වාමීන් වහන්සේලාටත්, මෙම දානමය පිංකමට උපකාර කරන සියළුම පින්වතුන්ටත් මේ පින් අනුමෝදන් කරමු! අනුමෝදන් වේවා!

මියගිය දෙමව්පියන්ටත් ජීවත් වන මෑණියන්ටත් ධර්මාවබෝධය පිණිස හේතු වේවා! මේ ධර්ම දානමය පිංකම සියලුම දෙවිදේවතාවන් වහන්සේලාට ද අනුමෝදන් කරමු. අනුමෝදන් වෙත්වා!

මෙම අති උතුම් දේශනය යුග්‍ය දුක් නිමාකරගැනීම පිණිස යෑමට උපකාර වේවා!
අංක. 44/2, ධම්මදස්සි මාවත, මහනුවර.
ඵමි. ගුණරත්න මයා,
081-2202565/0777-803480/071-8032558
ඵස්. ගුණරත්න මිය,

දේවාරාධනාව

හමෝතස්ස හගචතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
හමෝතස්ස හගචතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
හමෝතස්ස හගචතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

ආරාමවාසී ගෞරවනීය සියලු ස්වාමීන් වහන්සේලාගෙන් අවසරයි, ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි, අදත් මේ නිසල පුණ්‍ය භූමියට මේ හැම කෙනෙක්ම එකතු වූනේ ලොකු බලාපොරොත්තුවක්, ප්‍රාර්ථනාවක් සන්තානගතවයි. මේ ජීවිතයේම, මේ ගෞතම සාසනයේම නිර්වාණ ධර්මය, ලොව්තුරා ධර්මය අවබෝධ කරගන්න ඕනෑ යැයි කියන මේ අරමුණ යි, අපේක්ෂාව යි මේ හදවත් තුළ පහළ වූනේ. ඉතින් මේ වෙලාවේ ඒ අරමුණ තව තවත් දැඩි කොටගෙන මේ ගෞතම ශාසනයේ නොව මේ ජීවිතයේම, අද දවසේම ඒ සත්‍ය ධර්මය පසක් කරගෙන ලොව්තුරා මඟ සාක්ෂාත් කරගෙන, සියලු දුක් නිමා කරගන්නවා කියන දැඩි වූ අධීෂ්ඨානය මේ වෙලාවේ පළමු කොට ඇති කරගන්න ඕන.

පින්වතුනි, ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කොට වදාළ සද්ධර්ම මාර්ගය, නිවන් මඟ කිසියම් ආකාරයක ආවරණ වීමක් තියෙනවා. ඒ නිසයි මේ සැබෑ ධර්මයෙන් ලබන්නට තිබෙන සැබෑ වූ ප්‍රතිඵල ලබන්නට අපි පමා වූනේ. ඒ නිසා අපි හැම

වෙලාවකම ටික ටික උත්සහවත් වෙමින් ඒ ධර්මයට තිබෙන ආචරණ ඉවත් කරල නිරවුල් ධර්මය අපේ සන්තාන තුළ ඇති කරගන්න, පහළ කරගන්න ඕන. අපි මේ සියල්ලක්ම කරන්නෙ දුක් ගිනි නිමා කරගන්න, දුක නැති කරගන්නට. දුක නැති කරගැනීමේ කැමැත්ත, ඕනකම හැමෝටම තියෙනවා. එහෙත් අපි දුක මොකක්ද කියල හරිහැටි හඳුනාගන්නෙ නැති එකේ වැරද්ද තමයි අපේ මේ හැම ප්‍රමාදයකටම හේතුව. දුක නැති කරගන්න නම්, අපි දැනගන්න ඕන **"දුක කියන්නෙ මොකක්ද ?", "දුක ඇතිවෙන්නෙ කොහොමද ?, දුක හැකිකරන්නෙ කොහොමද ?, දුක හැකිකරන මාර්ගය මොකක්ද ?"** කියලා. එහෙම දැනගත්ත කෙනාට යි දුක නැති කරන්න පුළුවන් වෙන්නෙ.

ඒ නිසා බුදු දහමේ එන **"දුක"** කියන මේ ඉගැන්වීම හරියටම නිරවුල්ව එව්වර දුරකට නිර්වචනය වෙලා නැහැ. අපි එක් එක්කෙනා එක එක විදිහෙන් ඒ පිළිබඳව සංකල්පමය අදහස් දරනවා. අපි ඒ සියල්ලෙන් මිදිල බුදු දහමේ කියන ඒ **"දුක"** නැමති ඉගැන්වීම කෙබඳුද කියල සොයා විමසා බලන වැඩපිළිවෙල යි මේ අද දවසෙත්, දෙවැනි වතාවටත් මේ පුණ්‍ය භූමියේදී සිද්ධ වන්නෙ. ඒ පිළිබඳ අපි ඉතිරි කරුණු එදා නතර කළ තැනින් ආරම්භ කරල අපි දැනගත යුතු දේ දැනගැනීම සඳහා, අවබෝධ කරගත යුතු දේ අවබෝධ කරගැනීම සඳහා අවශ්‍ය කරන මඟ පෙන්වීම කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා.

ඉතින් මේ හැම වැඩපිළිවෙලකම අවසානය, අරමුණ, ඉලක්කය කුමක්ද ?, අපි අහන ධර්මය ප්‍රායෝගික වන හැම වැඩපිළිවෙලකම අවසානය වෙන්න ඕන, **බුද්ධෝපවේච්චපසාදෙ** බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳ නොසෙල්වෙන ප්‍රසාදය, **ධම්මෝපවේච්චපසාදෙ**, ධර්මය පිළිබඳ නොසෙල්වෙන ප්‍රසාදය, **සංඝෝපවේච්චපසාදෙ**, මහ සඟරුවන පිළිබඳ නොසෙල්වෙන ප්‍රසාදය. යම් විටක මේ ආර්යකාන්ත සීලයත් සමගින් මේ ප්‍රසාදය

ඇතිවුනා නම්, අපට නියත වශයෙන් මේ ජීවිතයේ කියන්න පුළුවන් වෙනවා, **අවිනිපාතධම්මො - නියතසම්බෝධි පරායනා** කියලා. **"ඒකාන්තයෙන් මම සතර අපායට යන්නෙ නැහැ, ඒකාන්තයෙන් මම සම්බෝධිය, අවබෝධය කරා යනවා"** කියන මේ ප්‍රකාශනය මේ ජීවිතයේදී ම කරන්න පුළුවන් වෙනවා. හැබැයි මේ **ගුණ දැන පහදිනවා** කියන එක වර්තමානයේ කතාකරන තරම් ලේසි පහසු දෙයක් නොවෙයි. හඬ නඟලා, මිහිරෙන් සජ්ඣායනා කරන කොට, කියන කොට, ඒක අහගෙන ඉන්න එක, ඒක ශ්‍රවණය කරන එක, නැවත නැවත කියන බව නොවෙයි, **"ගුණ දැන ප්‍රසාදය"** කියන්නෙ. **"ගුණ දැන ප්‍රසාදය"** ඇතිවෙන්න නම්, අපට ධර්මය තුළිනු යි ඒ අවබෝධය ලැබෙන්නට ඕන. ධර්මය අපේ පෞද්ගලික අත්දැකීමක් වෙන්න වෙනවා.

ඒ පෞද්ගලික අත්දැකීම මතයි, අපි ධර්මය පිළිබඳ ප්‍රසාදය ඇතිකරගන්න ඕන, ඒකාන්තයෙන්ම එය සත්‍යයක්. එබඳු ධර්මයක් දේශනා කළ ශාස්තෘන් වහන්සේ පිළිබඳ ප්‍රසාදය ඉන් අනතුරුවයි එන්නෙ. ඒ ශාස්තෘන් වහන්සේගේ නිරවුල් ධර්මය අනුගමනය කළ ශ්‍රාවක උන්වමයන් වහන්සේලා ගැන ප්‍රසාදය ඊටත් අනතුරුව යි පහළ වෙන්නෙ. ඒ නිසා මේ කියූ පමණකින්, ඇසූ පමණකින් ඇති කරගන්න දැනුම නොවෙයි **"ගුණ දැන ප්‍රසාදය"** කියල කියන්නෙ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ගැන, ධර්මය ගැන, මහ සඟරුවන ගැන, **"ගුණ දැන ප්‍රසාදයක්"** ඇතිකරගන්න නම් අපට ඕන කරනවා ධර්ම න්‍යායක්. අන්න ඒ ධර්ම න්‍යාය තුළ පිහිටි දවසට අපට කිසිම සැකයක් නැහැ, සද්ධර්මය **ස්වාක්ධාත යි, සන්දිට්ඨික යි, අකාලික යි, ඒභි පස්සික යි**, මේ දැන් පෙනෙන, ප්‍රකට වන ධර්මතාවය.

ඉතින් එබඳු දහමක් දේශනා කළ ශාස්තෘන් වහන්සේ පිළිබඳව කිසිම සැකයක් නැහැ, ඒකාන්තයෙන් උන්වහන්සේ අරහං, සම්මා සම්බුද්ධ යි කියන වැටහීම එනවා. මේ දැන් තිබෙන, අද තිබෙන, බුදු භාමුදුරුවෝ ගැන දැනුම යම්තාක්ද, ඊට වඩා සිය දහස්, ලක්ෂ කෝටි ගණනක් ප්‍රත්‍යක්ෂ අවබෝධයක් උන්වහන්සේ සසර පුරා හෙළු කළු හිමාකරන දහම් මඟක්

පිළිබඳව ලබන්න පුළුවන්. අන්න ඒ අවබෝධය ලබනු කෙනාට යි අවිනිපාත ධම්මො නියත සම්බෝධි පරායනා කියල කියන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. අද බැලුවොත් හුඟක් දෙනෙක් දන්නව, බුදුරජාණන් වහන්සේ අරභං, සම්මා සම්බුද්ධ, විජ්ජාවරණ, සුගත, ලෝකච්ඡු, කියන්නෙ ඇයි කියලා. වචන වලින් කියන්න පුළුවන්. ධර්මය ස්වාක්ඛාත බව, සන්ද්විධික, අකාලික බව වචන වලින් කියන්න පුළුවන්, නමුත් මේ ධර්මය දැක නැහැ.

ඒ නිසා දැන, දැක ඇති කරගන්න ප්‍රසාදයක් ඕන කරනවා. ඉතින් ඒ සඳහා මේ සියළු කාරණා පැහැදිලි කිරීමෙන් බලාපොරොත්තු වන අවසාන ඉලක්කය, ධර්මය අවබෝධය කරා අපේ මනස පත්කරන එක. ඉතින් ඒ සඳහා අපි පළමුකොට සම්ප්‍රදායක් හැටියට මෙබඳු වැඩපිළිවෙලවල් ආරම්භ කරන අවස්ථාවේ තුණුරුවන් සිහිකරල, තුණුරුවන්ට ජීවිත පූජාවෙන් වැඳ නමස්කාර කරල, මේ ලෝකයේ පහළවුණු, පහළ වී වැඩ සිටින සියලුම ආර්ය උත්තමයන් වහන්සේලාට වැඳ නමස්කාර කරල, සියලු වරදට සමාව ගෙන ඒ උත්තම තුණුරුවන්ගේ ආශීර්වාදය ප්‍රාර්ථනා කිරීම, ඒ ඇසුර ලබාගැනීම අපි කළයුතු කාර්යයක් වෙනවා. ඒ නිසා ඒ ප්‍රාර්ථනාවන් සමඟ ටික වෙලාවක් බුදු ගුණ භාවනාවක යෙදිල, ඉන් අනතුරුව යි ඒ ධර්මය පිළිබඳ කතා කළයුතු දේ, දැනගත යුතු දේ අපි සාකච්ඡාවට ලක් කරන්නෙ.

අපි ගත කළ ජීවිතයේ සම්බාධක, අරමුණු වලින් මිදෙන්න අපි ටික වෙලාවක් ඒ අසිරිමත් බුද්ධ රූපය, බුද්ධ විලාසය, බුද්ධ චරිතය, සිහියට නඟාගෙන උන්වහන්සේව අරමුණු කරගැනීමෙන් අප්‍රමාණ ශාන්තියක්, සැනසීමක්, මනස තුළ ඇති කරගෙන ඉන් අනතුරුව උන්වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය පිළිබඳ සොයා බැලීමක් කරමු. දැන් සුදුසු ඉරියව්වක් හදාගෙන, බුදුරුව දෙස බලාගෙන, බුදුරුව සිතින් මවාගෙන, පහළ කරගෙන, ඒ දෙස බලමින් මෙසේ මෙනෙහි කරන්න.

ස්වාමීනී, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඔබ වහන්සේට මේ ජීවිතය පූජා කරමි! පූජාවේවා! පූජාවේවා! පූජාම වේවා ! ජීවිත පූජාවෙන් මම වැඳ නමස්කාර කරමි! මාගේ නමස්කාරය වේවා!

ස්වාමීනී, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඔබ වහන්සේ දේශනා කොට වදාළා වූ, නව ලොව්තුරා ශ්‍රී සද්ධර්මයට මේ ජීවිතය පූජා කරමි! පූජා වේවා! පූජා වේවා ! පූජාම වේවා! ජීවිත පූජාවෙන් මම වැඳ නමස්කාර කරමි! මාගේ නමස්කාරය වේවා!

ස්වාමීනී, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඔබ වහන්සේගේ ආර්ය ශ්‍රාවක වූ, මහා සඟරුවනට මේ ජීවිතය පූජාකරමි! පූජා වේවා! පූජා වේවා ! පූජාම වේවා! ජීවිත පූජාවෙන් මම වැඳ නමස්කාර කරමි! මාගේ නමස්කාරය වේවා!

අනන්ත සසර පටන් ගතවන මේ මොහොත දක්වා මාගේ සිත, කය, වචන යන තුන් දොරින් සිදුවුනා වූ සියලුම දෝෂයනට මට සමාව ලැබේවා!

මෙලොව පහළ වුනා වූ සියලු ආර්ය උතුමන්ට මම වැඳ නමස්කාර කරමි! මාගේ නමස්කාරය වේවා! දැන නොදැන සිදු වුනා වූ සියලුම දෝෂයනට මට සමාව ලැබේවා!

මාගේ දෙමව්පියන්ටද, මාගේ ගුරු උතුමන්ටද, සිල්වත් ගුණවත් වූ, සියලු වැඩිහිටි උතුමන්ටද, මම නමස්කාර කරමි! මාගේ නමස්කාරය වේවා! දැන නොදැන සිදුවුනා වූ සියලුම දෝෂයනට මට සමාව ලැබේවා!

ස්වාමීනී, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඔබ වහන්සේ රහසින්වත් පවී නොකළ හෙයින්ද, කෙලෙසුන් කෙරෙන් දුරු වූ හෙයින්ද, සංසාර චක්‍රයේ අර සිඳුලු හෙයින්ද, සියලු ලෝ වැසියන්ගේ ආමීස, ප්‍රතිපත්ති පූජා සියල්ලටම සුදුසු වන හෙයින්ද, අරභං නම් වන සේක.

මාගේ ස්වාමී වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ දැනගත යුතු වූ සියලු ධර්මයන් දැන වදළ හෙයින්ද, අවබෝධ කළයුතු වූ සියලු

ධර්මයන් අවබෝධ කළ හෙයින්ද, වැඩිය යුතු වූ සියලු ධර්මයන් වැඩූ හෙයින්ද, හළ යුතු වූ සියලු ධර්මයන් හළ හෙයින්ද, **සම්මා සම්බුද්ධ** නම් වන සේක.

මාගේ ස්වාමී වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ ත්‍රිවිද්‍යා, අෂ්ඨ විද්‍යා, පසළොස්වරණ ධර්මයන්ගෙන් යුක්ත වූ හෙයින්ද, **විජ්ජාවරණ** නම් වන සේක.

මාගේ ස්වාමී වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ ශාන්ත වූ, සුන්දර වූ, නිවන්පුරට මඟ පෑදූ හෙයින්ද, ශාන්ත වූ, සංවර වූ, කාය විලාශයෙන් හා වාග් විලාසී වන හෙයින්ද, **සුගත** නම් වන සේක.

මෙසේ අනන්ත වූ, අප්‍රමාණ ගුණ ඇති හෙයින් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ බුදුගුණ අනන්ත යි.....! බුදුගුණ අනන්ත යි.....!! බුදුගුණ අනන්ත යි.....!!!

-නාවනාව-

වාසනාවන්ත ගුණගරුක පින්වතුනි,

අපි දැන් මේ වෙලාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳ පුංචි වෙලාවක් සිහිකොට, මෙනෙහි කොට, උන්වහන්සේ දැකගන්න පුංචි මහන්සියක්, උත්සාහයක් ගත්තා. උන්වහන්සේව දැකගන්න අපේම හිත අපට කොච්චර බාධා කරනවද කියල හඳුනාගත්තම, තමන්ගේ සිතේ ස්වභාවය තේරුම් ගන්න පුළුවන් වේවී. අපි හුඟාක් දෙනෙකුට තිබෙන ඇත්ත කතාව මේක. බුදුරජාණන් වහන්සේව දැකගන්න නොදී, උන්වහන්සේට සමීප වෙන්න නොදී, අපිට බාධා කරල තියෙන්නෙ, පමාකරල තියෙන්නෙ, අපේම සිත. ඒ සිත හදාගෙන, සංවර කරගෙන, ඒ හිතම උදව් කරගත්තොත් අපට අදම, මේ ජීවිතයේ දී ම ලොව්කුරා බුදුරජාණන් වහන්සේට ළං වෙන්න, සමීපවෙන්න පුළුවන්කම ලැබේවි.

දැන් උන්වහන්සේට සමීප වන්න නම්, ළඟට යන්න නම්, අපි බුදුරජාණන් වහන්සේව හඳුනාගන්න ඕන. බුදුරජාණන් වහන්සේ හඳුනාගන්න නම්, අපට උන්වහන්සේව හඳුනාගන්න ඒ බුද්ධ කය දිහා බලලා, ඒ දෙතිස් මහා පුරුෂ ලක්ෂණ, අසුචක් කුඩා ලකුණින්, බ්‍යාම ප්‍රභා මාලාවෙන්, ෂඩ් වර්ණ බුද්ධ රශ්මි මාලාවෙන් යුක්ත වූ බුදු සිරුර අපට දැකගන්න බැහැ. ඒ බුදු සිරුර දැක්කත්, දුටු පමණින් බුදු සිරුර හඳුනාගත්තෙ නැහැ හුඟදෙනෙක්. බුදුරජාණන් වහන්සේව ඵදත්, අදත්, කවුරුහරි දැන හඳුනාගත්ත නම්, ඒ දැනගැනීම, හඳුනාගැනීම බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය ඇසුරු කරගෙන ම යි, ධර්මය පදනම් කරගෙන ම යි, ඒ අවබෝධය, සමීප බව ලැබුවේ.

ඒ නිසා අදත් අපට පුළුවන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒකාන්තයෙන් අරභං, **සම්මා සම්බුද්ධ, විජ්ජාවරණ, සුගත, ලෝකච්චු** කියන මේ ගුණයන්ගෙන් පිරිපුන් නේද කියල ඒකාන්තයෙන්, ප්‍රත්‍යක්ෂභාවයෙන් දකින්න, බලන්න, හඳුනාගන්න

ක්‍රම තියෙනවා ලෝකෙ. ධර්ම මාර්ගය කියන්නේ ඒ වැඩ පිළිවෙලට. ඉතින් අපි අද ටිකක් දුරට හරි උන්වහන්සේගේ සම්මා සම්බුද්ධත්වය හඳුනාගෙන, උන්වහන්සේට සම්ප වෙන්න, "ගුණ දැන ප්‍රසාදයක්" ඇති කරගන්න අපි පොඩි මහත්සියක් ගනිමු, උත්සවත් වෙමු.

පින්වතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනාව යි ඒ සඳහා උදව් කරගන්න ඕන. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනාව කෙබඳු ආකාරයකින් යුක්ත වූයේද කියල සොයා විමසල බලන එක වටිනාවා මේ වෙලාවේ. උන්වහන්සේ ලෝකයට දේශනා කළ සද්ධර්මය අපි කෙටියෙන් හැඳින්වුවොත්, පැහැදිලි කළොත්, චතුරාර්ය සත්‍ය දේශනාවයි, උන්වහන්සේ ලෝකයට දේශනා කොට වදලේ. **දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය, සමුදය ආර්ය සත්‍යය, නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රතිපදා ආර්ය සත්‍යය.**

මෙන්න මේ සත්‍ය හතර ඇතුලත් දේශනාවන් තමයි උන්වහන්සේ පන්සාලිස් වසක් මුළුල්ලේම දේශනා කළේ. උන්වහන්සේ දේශනා කළ හැම දේශනාවක්ම පර්යේෂණයට ලක් කළොත්, ඒ හැම දේශනාවකම චතුරාර්ය සත්‍යයම අඩංගු යි. සමහර දේශනා තියෙනවා, සත්‍ය තුනක් අඩංගුවෙන. සමහර දේශනා සත්‍ය දෙකක් ප්‍රකට වෙන විදිහේ දේශනා. ඒවා ප්‍රකට වෙනකොට අනික් සත්‍යය දෙක මතුවෙනවා. තවත් දේශනා ක්‍රමයක් තියෙනවා, එක සත්‍ය යි පැහැදිලි කරල තියෙන්නේ. ඒ සත්‍යය මතුව වෙනකොට, පසක් වෙනකොට, ඉතිරි සත්‍ය තුනම ඉස්මතු වෙන ධර්මතාවයකින් යුක්ත යි. එහිදී උන්වහන්සේ **"දුක්"** පිරිසිදු දකින්න, **"සමුදය"** ප්‍රභාණය කරන්න, **"නිරෝධය"** සාක්ෂාත් කරන්න, **"මාර්ගය"** වඩන්න, උන්වහන්සේ දේශනා කළ වැඩපිළිවෙල මේක.

"දුක්" පිරිසිදු දකින්න, සමුදය යි ප්‍රභාණය කරන්න ඕන. දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේ කළ මේ දේශනාව වර්තමාන භාවිතාවන් සමඟ ගලපා බැලුවොත් ටිකක් නොගැලපෙන බවක් තියෙනවා.

දුක් නැති කරනවා කියන්නේ මොකක්ද ?, දුකෙහි නැතිවීම කියන්නේ මොකක්ද ?, දුක් පිරිසිදු දකිනවා කියන්නේ මොකක්ද ? මේ හුඟක් දෙනෙක් හදන්නේ, දුක් ප්‍රභාණය කරන්න, දුක් නැති කරන්න. බුදුරජාණන් වහන්සේ නැතිකරන්න කිව්වේ දුක් නොවෙයි. දුක් පිරිසිදු දකින්න, සමුදය යි ප්‍රභාණය කරන්න කිව්වේ. සමුදය ප්‍රභාණය වන විටයි දුක් නැතිවෙන්නේ. මෙන්න මෙතන තියෙනවා, අපට අප්‍රකට වෙච්ච සැඟවී ගිය ලොකු අරුතක්. දුක් නැතිකරනවා කියන්නේ මොකක්ද ?, දුක් පිරිසිදු දකිනවා කියන්නේ මොකක්ද ?

ලෝකයේ තියෙනවා, **සංඛත, අසංඛත** කියල වචන දෙකක්. **භික්ෂුණි භික්ඛවේ සංඛතස්ස සංඛතලක්ඛණානි භික්ඛ උප්පාදෝ පඤ්ඤායති, වයෝ පඤ්ඤායති, ධීතස්ස අඤ්ඤාතත්තං පඤ්ඤායති.**

සංඛත ධර්මයන්ගේ ස්වභාවය මොකක්ද ?, **උප්පාදෝ පඤ්ඤායති, හටගන්න බව, වයෝ පඤ්ඤායති - වැය වන බව, ධීතස්ස අඤ්ඤාතත්තං පඤ්ඤායති ධීති,** ඒ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් ඇතිවන වෙනස, විපරිණාමයකට පත්වන බව සංඛත ධර්මයන්ගේ ස්වභාවය යි. එතකොට මේ ලෝකයේ යමක් හටගත්ත නම්, ඒ හටගත්ත හැම දෙයක්ම සංඛත යි. සංඛත ධර්ම කියන්නේ හේතූන් නිසා හටගත්ත දේ. හේතූන් නිසා හටගත්ත දේවල් සංඛත යි. සංඛත ධර්මයන්ගේ ස්වභාවය තමයි නැසෙන, වැනසෙන, විපරිණාමයට පත්වන ස්වභාවය. එතකොට අපි මේ ලෝකයේ දුක් කියල යමක් පිරිසිදු දකිනව නම්, අපට හමුවන **"දුක්"** සංඛත වූවක්. හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත දෙයක්. හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත දෙය වෙනස් කරන්න කාටවත් බැහැ. බුදුවරුන්ට බැහැ ඒ දෙය කරන්න. හටගත්තොත් හටගත් දේ නැසෙනවා, වැනසෙනවා. **හත්ථි ජාතස්ස අමරණං** උපන්නොත්, අමරණීය තත්වයක් කාටවත් නැහැ, නොමැරී ඉන්න බැහැ. මැරෙන්නට, නැසෙන්නට,

වැනසෙන්නට වෙනවා හටගත්ත හැම දේකටම. ඉතින් එහෙමනම් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇයි දුක පිරිසිදු දකින්න කීවේ ? උන්වහන්සේ කීව්ව නම්, දුක ප්‍රභාණය කරන්න කියල එහෙනම් මේ ලෝක ධර්මය උන්වහන්සේ වරදවාගෙන තිබෙනවා. උන්වහන්සේ දේශනා කළේ දුක පිරිසිදු දකින්න කියලා අපි දන්නවා. උන්වහන්සේගේ වර්තය දිහා ජීවිත පැවැත්ම දිහා බලනකොට, ඒ විපරිනාමය ඒ වෙනස ජාති, ජරා, මරණ වශයෙන් ඒ ජීවිතවලට ලංවුන සමීප වුන හැටි. ඒවට යටත්වන්න සිද්ධ වුන හැටි අපි දන්නවා.

ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ, කරන්න බැරි දෙයක් අපට දේශනා කළේ නැහැ. කාටවත් වෙනස් කරන්න පුළුවන් දෙයක් උන්වහන්සේ දේශනා කළෙන් නැහැ, ඒක එහෙම නොවෙයි, මෙහෙමයි කියල වෙනත් දෙයක් පනවන්න මේ ලෝකෙ කාටවත් ඉඩතියලා උන්වහන්සේ දේශනා කළෙන් නැහැ. ඒ නිසා දුක කියල කියන්නෙ පිරිසිදු දැකිය යුතු දෙයක්. දුක පිරිසිදු දකිනකොට සමුදයයි ප්‍රභාණය වන්න. තණ්හාවයි ප්‍රභාණය වන්න, අවිද්‍යා-තණ්හා දෙකයි ප්‍රභාණය වන්න. අන්න ඒ දෙක ප්‍රභාණය වෙන කොටයි නිරෝධය, නිවන සාක්ෂාත් වෙන්න.

එතකොට මොකක්ද නිරෝධය කියන්නෙ ? ජාතිය, ජරාව, ව්‍යාධිය, මරණය නැති තැන. එතනට කියනවා, අසංඛක කියල. හට නොගත් අසංඛක ධාතුව, දැන් හටගත්ත නම් යමක්, හටගත්ත දේ නැසෙන්නෙ, වැනසෙන්නෙ නැතුව පවතින්න ඉඩක් නැහැ ලෝකයේ. සංඛක ධර්මයන්ගේ ලක්ෂණය උප්පාදෝ පඤ්ඤායති වයෝ පඤ්ඤායති. ධීතස්ස අඤ්ඤාතත්ථං පඤ්ඤායති.

එහෙනම් නිවන කියන්නෙ මොකක්ද ? මේ හටගත්ත ධර්මයන්ගේ වෙනස් නොවීමක්, වෙනස් නොවී පැවැත්මක් ඇති තැනක් නොවේ. වෙනස් වෙන, ඒකාන්තයෙන් ස්වභාව ලක්ෂණ කොට ඇති වෙනස් වීම්, විපරිනාමය ස්වභාව ලක්ෂණය කොට ඇති ධර්මයන්ගේ නූපදවීමමයි. අසංඛකය කියන්නෙ,

1. සංඛක කියන්නෙ - හටගත්
2. අසංඛක කියන්නෙ - හට නොගත්

යමක් හටනොගන්නේද, එතනයි නිරෝධය, නිවන. මොනවද හට නොගන්නෙ ?, මොනවායේ හටගැනීමද නතර කරන්න පුළුවන්. ඔන්න අපි චතුරාර්ය සත්‍ය දැනගත්ත නම්, අසාගත්ත නම්, අපට ඒ පිළිබඳ නුවණ, දැනුම දැන් ලැබීල තියෙන්න ඕන.

දැන් බලන්න උත්තර තියෙනවද කියල මේවට ? හට නොගන්නා ආකාරයට, නැවත නූපදිනා ආකාරයට මොනවද පත් කරන්නෙ ? එහෙම නැත්නම් මොනවා හටනොගැනීම නිසාද, නිවන කියන ධර්මය ඔබට ලැබෙන්නෙ ? හටගැනීම නතර කරන, ඒ හටගන්න ධර්මයෝ මොනවාද ? ඒ ධර්මයෝ හටගන්නෙ නැති විදිහට, එබඳු ධර්මතාවයකට පත්වෙන්න පුළුවන් වැඩපිළිවෙල මොකක්ද ? මෙන්න මේ ටික නිරවුල් කරගත්ත කෙනෙකුට ම යි මේ චතුරාර්ය සත්‍ය දැනගත්තා, දැකගත්තා කියල කියන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. ඇත්තටම අපි ඔබෙන් විමසීමක් කළොත්, දුක කියන්නෙ කුමක්ද කියල ඒකට ලැබෙන උත්තර විවිධ වේවී. විවිධ පිළිතුරු ඔබෙන් ලැබේවී. ඒ අතරේ හුඟක් දෙනෙක්ගෙන් ලැබේවී බුදු දහමේ එන දේශනා පාඨය.

දුක්ඛං අර්යසච්චං කුමක්ද දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය කියන්නෙ කියල පැහැදිලි කළ වදන් වැළ.

ජාති'පි දුක්ඛා, ජරා'පි දුක්ඛා, ව්‍යාධි'පි දුක්ඛා, මරණමපි දුක්ඛා, සෝක පරදේව දුක්ඛ දෝමනස්සුපායාසා'පි දුක්ඛා, අප්පියේති සමීපයෝගො දුක්ඛා, පියේති විප්පයෝගෝ දුක්ඛා, යම්පිච්ඡං හ ලහති තම්පි දුක්ඛං සංඛිත්තෙන පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා දුක්ඛා මෙන්න මේක තමයි දුක කියන්නෙ, කියලා. තවත් කෙනෙක් දුක කියල හදුනාගෙන ඉන්නවා මෙහෙම. මේ හඬා වැලපෙන බව, දුක්ඛ දෝමනස්සයන්ගේ ස්වභාවය, තමයි දුක කියන්නෙ කියලා.

මේ ආදී විවිධ ආකල්ප, සංකල්ප දුක කියන ඉගැන්වීම පිළිබඳ තියෙනවා. බුදු දහමේ එන විශිෂ්ඨ ඉගැන්වීම පිළිබඳ අනවබෝධයෙන්ම බොහෝ දෙනෙක් බුදු දහම දිහා කිසියම් අසුභවාදී සංකල්පයකුත් ඇති කරගෙන තියෙනවා. බුදු දහම දුක ගැනම කතාකරන, දුක්බ අදෝනාවක් ගැන කියන ධර්මයක් හැටියට බොහෝ දෙනෙක් හඳුනාගෙන තියෙනවා.

කෙසේ නමුත් පින්වතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ මේ දුක කියන ඉගැන්වීම, ජාතිය දුකයි, ව්‍යාධිය දුකයි, මරණය දුකයි කියන මේ පදවැල දැනගත්ත පමණකින් අපි දුක පිළිබඳව දැනගත්ත වෙන්තෙ නැහැ. මොකද අපි දැනගත්තෙ නැත්නම්, දකිනවා කියන කාරණාව වෙන්තෙ නැහැ. දැනගත්ත කෙනා තමයි දකින්නෙ. ඒ නිසා ඉස්සෙල්ලා දැනගන්න ඕන, එහෙනම් අපි දුක දැනගන්නෙ කොහොමද ? සමුදය, නිරෝධය, මාර්ගය, පිළිබඳව අපේ දැනුම අපි මෙතෙක් මේ ජීවිතයේ ලබපු වැටහීම් මොනවද ? ඔන්න දැන් ඒ සියල්ලම ඉදිරියට අරගෙන විමර්ශනයට ලක් කළ යුතු වෙලාව. ඒවායේ එකතු කරගත යුතු දේ තියෙනවද ? අඩුපාඩුකම් තියෙනවද ? එහෙම නැත්නම් අළුතෙන්ම පැත්තකට යොමුවෙන්න ඕනද කියන එකත් අපි විසින් දැන, දැක ඇතිකරගත යුතු අවබෝධයක් වෙනවා මේ වෙලාවේ.

ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, ශෝක පරිදේව, දුක් දොම්නස් ගැන අපි කතාකරන කොට අපට ඇතිවෙන අදහස, ආකල්පය, සංකල්පය මොකක්ද ? මේ සත්වයාට, මේ පුද්ගලයාට අයිතිවෙන, උරුමවෙන දුක. එතකොට සත්වයා, පුද්ගලයා, මම එක පසෙක. ඔහුට අයිති දේ, උරුම දේ තමයි, ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, ශෝක පරිදේව, දුක් දොම්නස් සියල්ල. දැන් අපට තියෙන ස්වභාවය මෙන් මේකයි. ඒ නිසා අපි උත්සාහවත් වෙනවා මේ අයිතිවෙලා තියෙන, උරුම වෙලා තියෙන, අතහැර දාල යන්න බැරි මේ දුකෙන් නිදහස් වෙන්න ඕන කියල හුඟදෙනෙක් මහන්සි වෙනවා.

දැන් දුක මේ පැත්තක තියෙන එකක්. ඒකයි අයිත් කරන්න ඕන, ඒකෙන් මිදෙන්න ඕන. දුක මට අයිතිවෙන, මට උරුමවෙන, පැනලා යන්න බැරි දෙයක් තමයි දුක. මට අයිති, මට උරුම, මට හිමිවෙන දුකෙන් නිදහස් වෙන්නයි අපි හුඟාක් දෙනෙකුගේ තියෙන ආකල්පය. මෙහෙම දුකක් තියෙනවා, ජාතියක් තියෙනවා. උපන් සත්වයා දිරනවා. උපන් සත්වයා ලෙඩවෙනවා. උපන් සත්වයා මැරෙනවා. උපන් සත්වයාට ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වෙන්න වෙනවා. උපන් සත්වයාට අප්‍රියන් හා එක්වන්න වෙනවා. උපන් සත්වයාට බලාපොරොත්තු දේ නොලැබීම්, මේ ආදී දුක් ගොඩකට මුහුණ දෙන්න වෙනවා කියන අත්දැකීම් තමා අපි හුඟ දෙනෙකුට තියෙන්නෙ. ඒ අත් දකින්න වෙන, මුහුණ දෙන්න වෙන දුකෙන් නිදහස් වෙලා ඉන්න තැනක් තමයි අපි නිවන හැටියට හොයන්නෙ.

මේ දුකෙන් මිදිලා, ගැලවිලා ඉන්න තැනක්. අපේ ජීවිතේ ප්‍රායෝගික හැම වැඩපිළිවෙලක්ම නිරීක්ෂණය කළොත් මේ ආකල්පයම තමා ක්‍රියාවට නැගිල තියෙන්නෙ. මේ දුකෙන් ගැලවිලා, නිදහස් වෙලා ඉන්න පුළුවන් තැනක් තමයි අපි ලෝකයේ හොයන්නෙ. ඒ සඳහා එන එන දුකට ඒ ඒ වෙලාවල්වල අපි ප්‍රතිකර්ම යොදමින් ඒ දුකෙන් මිදෙනවා, ඒ දුක මට එපා, ඒ දුකෙන් මිදෙන්න, ඒ දුකෙන් ඇත්හැරෙන්න පිළිවෙලක්, පිළිවෙතක් අපි හොයනවා, අනුගමනය කරනවා. බඩගිනි දැනුනාම ආහාර හොයනවා. පිපාසයට පැන් පොදක් හොයනවා. නිදිමත දැනුනාම සැතපෙන්න තැනක් හොයනවා. වාඩිවෙලා ඉන්න එක දුකක් වුනාම නැගිටිනවා. නැගිටිලා ඉන්න එක දුකක් වුනාම වාඩිවෙනවා. වාඩිවෙලා ඉන්න එක දුකක් වුනාම නිදියනවා. නිදියන එක දුකක් වුනාම ඇවිදිනවා. මේ විදිහේ ඒ ඒ වෙලාවල්වල මට එන දුකට පිළියම් මේ මේ විදිහෙන් යොදනවා. මේක තමයි අපි දුකින් මිදීම සඳහා සාමාන්‍ය ජීවිතයේ දී කරන ප්‍රතිපදාව. **දුක්බ හිරෝධ ගාමිණී පටිපදාව මේක ද ?**

ඒ ඒ අවස්ථාවට පිළියම් යොදනවා. ඊට එතොට ගියාම මේක ආගමික සංකල්පයක් එක්ක සංසන්දනය වුනාම මෙහෙ හිටියොත් තමා මෙහි දුක වැඩි, දිරිමි ලෙඩවිම් වැඩි, අරහෙට ගියොත්, ඉහළට ගියොත්, මේ දුකේ, වේදනාවේ අත්දැකීම් අඩුවෙනවා. ඒ නිසා අතේ මේ දුකින් මිදිලා ටිකක් සැප ඇති ලෝකයකට යන්න මීන කියලා, අපි එහෙම යන්න කරුණු භොයන කොටත්, සුගතියට යන්න මීන කරුණු භොයන කොටත්, ඒකක් දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රතිපදාවලු.

එතකොට අපි හඳුනාගන්නා දුක. මෙහිදී මට මේ දුක, දැන් මම ගලවගෙන, නිදහස් කරගෙන, දුක අඩු තැනකට යන්නයි අදහස, කල්පනාව. මෙන්න මේ තුළ තියෙනවා **දුක** කියන ඉගැන්වීම් නොදන්නා බව, නොදක්නා බව.

සංඛිත්තේන පංචඋපාදානසන්ධා දුක්ඛා මේ සියල්ල එකතු කොට, එක්තැන් කොට, මේ දේශනාව බුදුරජාණන් වහන්සේ අවසන් කළේ, කෙටියෙන් කියන්නේ නම් පංචඋපාදානසන්ධයම දුක බවයි. එහෙනම් මොකක්ද මේ දේශනාව කියලා අපි දැන ගත්තොත්, ඉගෙන ගත්තොත්, අපි හරියටම පසක් කරගනියි දුක කියන්නේ මොකක්ද කියලා. එය තේරුම්ගත් දවසටයි අපට **සමුදය ප්‍රභාණය** කරන පිළිවෙල හම්බ වෙන්නේ. ඒ පිළිවෙල අනුගමනය කිරීම තුළයි අපට **නිරෝධය සාක්ෂාත්** කරගන්න වෙන්නේ. එතකල්ම අපට දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී සැබෑ ප්‍රතිපදාවක් ලැබුණාය, ලැබෙන්නේ ය, ලැබී ඇත්තේ ය කියලා කාටවත් සතුටුවෙන්න පුළුවන්කමක් නැහැ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දුක පිරිසිදු දැකීම සඳහා දේශනා කළ නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රතිපදාවක් තියෙනවා. ඒ ප්‍රතිපදාව තමයි **සමථ - විපස්සනා** කියලා කියන්නේ. සමථ විපස්සනා වැඩපිළිවෙල් දෙකෙන් සිද්ධ වෙන්නේ මොකක්ද ? දුක පිරිසිදු දකින එක. දුක පිරිසිදු දකින වැඩපිළිවෙල තමයි සමථ විපස්සනා කියන්නේ. එතකොට අපි සමථ විපස්සනාවන්ගෙන් දුක පිරිසිදු දැකිය යුතුයි.

දැන් බලන්න මීන අපි සමථ විපස්සනාවන්ගෙන් අද දවසේ පිරිසිදු දකින දුක මොකක්ද ? එය බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඉගැන්වීමට එකඟ ද?, සාධාරණ ද ?, ගැලපෙනව ද ? කියලා. **සංයුක්ත නිකාය** ඔබ ටිකක් ගවේශනය කළොත්, අන්‍ය ශාස්තෘවරු බුද්ධ ශ්‍රාවකයන් සමඟ ඇතිවෙව්ව කථාබහ ගැන හුඟක් අඩංගු වී තියෙනවා.

සමහර ශාස්තෘවරු ඒ අයගේ ස්ථානවලට හික්ෂුන් වහන්සේලා ගියාම ඒ අය මතක් කරනවා, පැහැදිලි කරනවා ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් වහන්සේ වතුරාර්ය සත්‍ය ගැන මෙහෙම කථාවක් දේශනා කරනවා. අපිත් වතුරාර්ය සත්‍ය දේශනාවක් කරනවා. ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයෝ **සප්ත බොජ්ඣංගය** පනවනවා. අපිත් සප්ත බොජ්ඣංගය පනවනවනේ. ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයෝ, **මෙත්තා, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ඛා** කියන සිව් බඹ චිහරණ අප්‍රමාණයෙන් පනවනවා. අපිත් ඒ විදිහටම පනවනවනේ.

එහෙම නම් ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් වහන්සේගෙයි, අපෙයි වෙනස මොකක්ද ? එහෙම සාකච්ඡා වුනු සුත්‍ර ගොඩක් තියෙනවා. හොඳයි, අද හුඟදෙනෙක් කය දිහා බලනවා. කය අසුභ වශයෙන්, නවසීවරීක වශයෙන්, පිළිකුල් වශයෙන්, ධාතු වශයෙන් බලනවා. හොඳයි එදා ඒ ඉගැන්වීම් කරපු ඒ ශාස්තෘ ශාසනයන්, එබඳු අන්‍ය ආගමික ශාස්තෘ ශාසනයක් අද පැවතුනා නම්, ඒ අයත් කීවොත් අපිත් කායානුපස්සනාවයි වඩන්නේ, අපිත් මේ කය ධාතු වශයෙන් බලනවා. දෙතිස් කුණප වශයෙන් බලනවා. නවසීවරීක වශයෙන් බලනවා. අශ්වාස ප්‍රශ්වාස වශයෙන් බලනවා. ඉතින් අඟුලගෙයි අපෙයි අතර මොකක්ද වෙනස ? ඔබ හිතන්න ආබෙත් මෙහෙම ප්‍රශ්න කිරීමක් කළොත් කවුරුහරි, ඔන්න ආර්ය ආසනයෙහි, අන්‍යාර්ය ශාසනයෙහි වෙනස කොහොමද අපි දැක්වන්නේ ? අනික් අයත් මේ කය අසුභ වශයෙන්, පිළිකුල් වශයෙන් බලනවා, මමත් බලනවා. එහෙත් ඒ අයගෙයි, මගෙ යි දැක්මේ වෙනස මොකක්ද ?

ඒ අයත් කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර ඇට, ඇට මිදුළු කියල බලනවා. මමත් කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, ඇට, ඇට මිදුළු කියලමයි බලන්නෙ. එහෙනම් මේ බලන දෙයහි වෙනසක් නැහැ. අපි හැමෝම එකම දෙයයි බලන්නෙ. එහෙනම් වෙනස තියෙන්නෙ කොතැනද ? මේ දෙදෙනාගේ දැක්මේ, දර්ශනයේ වෙනසක් තියෙන්න ඕන. ඒ දැක්ම, දර්ශනය පහළ නොවී නම්, ඒ දර්ශනයකින් තොරව නම් මේ දිහා බලන්නෙ, අර අන්‍ය ශාසනයෙහිත්, මේ ශාසනයෙහිත් වෙනසක් නම් නැහැ.

ඒ නිසා අපි හුඟ දෙනෙක් සමථ විපස්සනා භාවනා කියල කය දිහා බලනවා තමයි. හැබැයි බලන්නෙ, අර අන්‍ය ශාසනවල බලන ක්‍රමයෙ යි ඒ බලන ක්‍රමයෙහිත් ඒ තරම් වෙනසක් නැහැ. එහෙම නම් මෙතන ආර්ය ශ්‍රාවක බව ගොඩනැගිලි නම් නැහැ. ආර්ය ශ්‍රාවක බව ගොඩනැගෙන්නෙ ඒ බලන දෙය අනුව නොවේ. ඇයි බලන්නෙ ?, මොකටද බලන්නෙ ? මේක බැලුවාම ලැබෙන ප්‍රතිඵලය මොකක්ද ? එය කොතෙක් දුරට යා යුතුද ?, බැලිය යුතුද ? මෙහෙමද අවසානය දක්වා යන්න තියෙන්නෙ ? මේකෙන් සියල්ල අවසන් වෙනවාද ?

මේ සියල්ල පිළිබඳවම දැක්මක් නැත්නම්, දර්ශනයකින් යුක්ත නොවේ නම්, මෙය අන්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන්, අසුභ වශයෙන් කොතෙක් බැලුවත් ආර්ය ශ්‍රාවකභාවය ලැබෙන්නෙ නැහැ. ඒ නිසා ඔබ භාවනා කරනවා කියලා, සමථ විපස්සනා චඩනවා කියලා, කායානුපස්සනා ආදී වශයෙන් කොතෙක් බැලුවත් ආර්ය ශ්‍රාවකභාවය ලැබුනද, නොලැබුනාද කියන එක අපි විවරණය කරගන්න වෙනවා.

ඒ සඳහා අවශ්‍ය කරන දර්ශනයෙන් යුතුවද මේ දිහා බැලුවේ ? ඇයි අපි කය දිහා බලන්නෙ ? ඇයි අපි ආයතන දිහා බලන්නෙ ? ඇයි අපි ස්කන්ධ දිහා බලන්නෙ ? ඇයි අපි ධාතු වශයෙන් බලන්නෙ ? මොකක්ද උච්චතාව ? කියන එක පැහැදිලි නැත්නම්, දර්ශනයෙන් තොරයි. දර්ශනයෙන් තොරව කරන ක්‍රියාව ආන්‍ය ශාසනයෙහිත්, මේ ශාසනයෙහිත් වෙනසක් නැහැ.

එහෙනම් අපි අන්‍ය ශාසනික ඉගැන්වීමට සමාන විය යුතු දෙයක් නෙමෙයි, අපි අනුගමනය කළ යුත්තේ. බුද්ධ ශාසනයට, ආර්ය ශාසනයට අයිති වැඩපිළිවෙලක් අපි අනුගමනය කළ යුතුයි. එහෙමනම් අපි අනුගමනය කරන වැඩපිළිවෙල තුළ නිවැරදිව, නිරවුල්ව ඒ කටයුත්තේ යෙදෙන්නෙ කොහොමද, කියල දැන දැක ඉන්න ඕන.

දැන් ඔබට නුවරට යන්න ඕන නම්, ඔබ දැනගෙන ඉන්න ඕන ඉස්සෙල්ලා නුවර තියෙන්නෙ මේ පැත්තෙ කියලා. මේ පැත්තටයි යා යුත්තේ කියලා. ඒක දැනගත්ත පමණින් නුවර දැනගත්තා නොවේ. නුවර තියෙන්නෙ මෙහෙ, යන්න ඕන වෙන්නෙ මෙබඳු පාරකින් කියලා දැනගත්ත කෙනා ඊළඟට ටික ටික යන්න ඕන. යනකොට ඒකෙ ප්‍රතිඵලය වෙනවා, නුවර නගර සීමාව, නගරය අපට හමුවන බව. එතකොට නුවර නගරයට යන්න ලැබෙන්න නම් අපි නුවර නගරය කුමක්ද කියල ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙන්න නම්, යාමක් තියෙන්න ඕන. යාමක් තියෙන්න නම්, නුවරක් තියෙනවා, නුවරට යන්නෙ මෙන්න මේ පාරෙන් කියලා නුවර දිශාවට යි කියල දැනගෙන ඉන්න ඕන. ඉතින් මෙන්න මේ ටික තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ, සාන්‍ය ඥාණ, කෘත්‍ය ඥාණ, කෘත ඥාණය කියල දේශනා කළේ.

1. දුක්ඛ සත්‍යයේ සත්‍යය ඥාණය
2. සමුදය සත්‍යයේ සත්‍යය ඥාණය
3. නිරෝධ සත්‍යයේ සත්‍යය ඥාණය
4. මාර්ග සත්‍යයේ සත්‍යය ඥාණය

මේක දුක යි කියල දැනගන්න ඕන, මේ සමුදය යි කියල දැනගන්න ඕන. මේ නිරෝධය යි කියල දැනගන්න ඕන. මේ මාර්ගයයි කියල දැනගන්න ඕන.

ඊළඟට දුක්ඛ සත්‍යයේ කෘත්‍ය ඥාණය, සමුදය සත්‍යයේ කෘත්‍ය ඥාණය, නිරෝධ සත්‍යයේ කෘත්‍ය ඥාණය, මාර්ග සත්‍යයේ කෘත්‍ය ඥාණය, කළයුතු දෙයක් තියෙනවා.

ඊළඟට දුක්ඛ සත්‍යයේ කෘත ඥාණය, සමුදය සත්‍යයේ කෘත ඥාණය, නිරෝධ සත්‍යයේ කෘත ඥාණය, මාර්ග සත්‍යයේ කෘත ඥාණය. දැන් වැඩිම ඉවරයි. දැන් නුවරට ආවා, සියල්ල නිමා වුනා කියලා දැනගන්නවා. **තිපර්වට්ඨිය**, මෙන්න මේ ටික තමයි අපට ඕන කරන පිළිවෙල කියලා ඉස්සෙල්ලා දැනගන්න ඕන.

දැන් දුක කියන්නේ මොකක්ද ?, සමුදය කියන්නේ මොකක්ද ?, නිරෝධය කියන්නේ මොකක්ද ?, මාර්ගය කියන්නේ මොකක්ද ? කියලා දැනගත්ත නම්, සත්‍ය ඥාණය. හැබැයි අපි කලබල වියයුතු නැහැ. දුක දැනගත්ත කියනකොට, ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, ශෝක පරිදේව දුක් දුකයි කියන එක බොද්ධ වූ ඔබ අපි පමණක් නොවේ, ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, ශෝක පරිදේව, දුක් දොම්නස් දුකයි කියන එක මේ ලෝකෙ හැමෝම දන්න දේ. එහෙත් ඒක දුක්ඛ සත්‍යය වෙන්න බැහැ.

පුබ්බේ අභනුස්සුසේතු ධම්මේසු, චක්ඛුං උදපාදි, ඥාණං උදපාදි, පඤ්ඤා උදපාදි, විජ්ජා උදපාදි, ආලෝකෝ උදපාදි.

බුදු භාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා, එහෙනම් අපි මේ ලෝකයේ කතාකරන ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ කියන මේ ධර්මතාවයට අපි කතාකරන සම්මතයට වඩා ඉන් එහාට ගොස් නුවණින් දැකිය යුත්තක් ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, සෝක පරිදේව, දුක් දොම්නස් කියන්නේ. අන්න එතනදී දැනගෙන තියෙන්න ඕන **සංඛත හා අසංඛත** කියන දෙකත්. හටගත්ත නම් යමක්, ඒකේ වෙනසක් කරන්න, විපරිණාමය නවත්වන්නත් බැහැ. හටගැනීම දුක නම්, හටගත්තොත් දුක එනව නම්, ඒ හටගැනීම නතරවුනොත්, දුක කියන ධර්මතාවයක් හම්බ වෙන්නෙම නැහැ. එහෙනම් ඇතිවෙච්ච දේ නැතිකරනවා නොවේ, ඇතිවෙන්න තියෙන එක නූපදවන එකයි මේ ආර්ය ශාසනයේ අපට කරන්න තියෙන බුදු භාමුදුරුවන්ගේ කාරුණික ඉගැන්වීම.

එහෙනම්, බුදුරජාණන් වහන්සේ දුක කියලා කථාකළේ කුමක්ද කියන ඉගැන්වීම පිළිබඳව මීට වඩා එහාට ගිය දැනුමකට අපි හැමෝටම යන්න නම් වෙනවා, **සමථ - විපස්සනා** වශයෙන්

කොහොමද මේක බලන්නෙ කියලා, ඒකෙදී අපි බලන්න ඕන, තේරුම් ගන්න ඕන. දැන් ඒ වැඩපිළිවෙල දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රතිපදා කියන ආර්ය සත්‍ය වැඩපිළිවෙල කාටවත් අනුගමනය කරන්න බැහැ, ඒ දුක කියන්නේ මොකක්ද කියලා හරි දැනුමක් නොලබපු කෙනෙකුට. ඉතින් දුක්ඛ සත්‍ය පිළිබඳ දැන ඉගැනීමකින් තොරව ලොව්තුරා මඟක්, ආර්ය මඟක් අපට හමුවෙන්නෙම නැහැ.

අපි ගිය මාසෙත් **දිට්ඨි, සුභ, මුඛ, විඤ්ඤාන** කියන ධර්මතා හතරක් ගැන කතා කළා, පූට් නිදර්ශනයකුත් එයට එකතු කරගෙන. මෙන්න මේ ධර්මතා හතරත් එක්ක අපි ප්‍රකට කරගත්ත නම්, **දැකීම, ඇසීම, දැනීම, දැනගැනීම, දැකීම** - දැකීමක් පමණක් වෙන්න, **ඇසීම** - ඇසීමක් පමණක් වෙන්න, **දැනීම** - දැනීමක් පමණක් වෙන්න, **දැනගැනීම** - දැනගැනීමක් පමණක් වෙන්න කොහොමද ? කියලා න්‍යාය අපට උපන්න නම්, අන්න චතුරාර්ය සත්‍යය අපට උපන්නා වෙනවා. දුක්ඛ සත්‍යය ප්‍රකට වෙන්න ඕන එතනින්. දැකීම කියන තැන, ඇසීම කියන තැන, දැනීම කියන තැන, දැනගැනීම කියන තැන හරි දේ හරි විදිහට අපි ප්‍රකට කරගත්ත නම්, ඒ හැම තැනකම අපට මතු වෙන්නේ සත්‍යය ම යි. **ධානිය චාරුවීරිය** භාමුදුරුවෝ මේ පද හතර අහලා රහත් වෙනවා. උන්වහන්සේ රහත් වෙන්න කොහොමද ? චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරගෙන.

එහෙනම් උන්වහන්සේට චතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධ උනේ කොහොමද ? දැකීම, ඇසීම, දැනීම, දැනගැනීම කියන පද හතරත් එක්ක කොහොමද උනේ ? මෙන්න මේ ටික අපි පෞද්ගලික අත්දැකීමක් බවට පත් කරගන්න ඕන. අපට හම්බවුනේ සමථ, විපස්සනා කියන කරුණු දෙක. සමථ - විපස්සනා කියන ධර්මතා දෙක තමයි අපට ප්‍රකට කරගන්න පුළුවන් වෙන්න. සමථයෙන්, විපස්සනාවෙන් කළයුත්ත හම්බවෙන්නෙ එතනදී. එහෙනම් දැකීම, ඇසීම, දැනීම, දැනගැනීමත් එක්ක ඒ උපදින ධර්මතාවය කෙබඳු විය හැකිද ? අපි එතනටම සම්බන්ධ කරලා මේ පිළිබඳ විමසීමක් කළහොත් ලොකු ප්‍රයෝජනයක් වේවි.

පිංචතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මයන් අතරේ උන්වහන්සේ ලෝකය කියන්නේ මොකක්ද කියල පැහැදිලි කළ තැන්වල, ලෝකය කියන වචනයට උන්වහන්සේ ගත්ත උපමාව තමයි, දොළොස් ආයතනය යි ලෝකය කියන්නේ. ලෝකය කියන එක තවදුරටත් පැහැදිලි කළ තැන (ලුප්පති පලුප්පති ලෝකෝ) කැඩෙන, බිඳෙන, වෙනස්වන නිසා ලෝකය කියනවා. එතකොට ලෝකය කියන එකේ තේරුම කැඩෙන, බිඳෙන, වෙනස්වන කියන එකයි. ඒ කැඩෙන, බිඳෙන, වෙනස්වන ලෝකය කියල බුදු භාමුදුරුවෝ හඳුන්වන්නේ කුමක්ද? දොළොස් ආයතන. **ඇස, කණ, භාසය, දිව, ශරීරය, මන - රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධර්ම.** ඒ ආධ්‍යාත්මික හා බාහිර ආයතන දොළහ. මේ ටික තමයි ලෝකය. එතකොට ලෝකයේ ස්වභාවය මොකක්ද? හටගත් බවක්, සංඛත.

උප්පාදෝ පඤ්ඤායති - වයෝ පඤ්ඤායති

ධීතස්ස අඤ්ඤාතත්ථං පඤ්ඤායති

එහෙනම් ලෝකය හටගත්ත කියන්නේ, ආයතන හටගත්තා. දැන් අපට ඇස, කණ, භාසය, දිව, ශරීරය, මන නැත්නම් ලෝකයක් තියෙනවාද? ලෝකයක් කියන ප්‍රඥප්තියක් අපට හම්බ වෙන්නේ නැහැ, මේ ආයතන ටික නැත්නම්. මේ ආයතන ඇති තාක් ලෝකය තියෙනවා.

ලෝකය ඇතිතාක් **ලුප්පති, පලුප්පති** - කැඩෙනවා, බිඳෙනවා. ඇති වූ දේ නැතිවෙනවා. තිබූ දේ තිබූ ආකාරයෙන් නොපවතිනකොට ඒ දුකේ ලක්ෂණය. එහෙනම් දැන් අපට මේ සංඛත වූ ලෝකය මේක නම්, අසංඛත වූ නිවනක් ලැබෙන්න නම්, කොතනද ලැබෙන්න ඕන? ලෝකය හටගන්නේ ආයතන හටගැනීමෙන් නම්, එහෙනම් ආයතන නූපදෙව්වොත්, ආයතන පහළ නොවුනොත් දුකේ හටගැනීමක් නැහැ. ආයතන උපන්නොත් තමයි, ලෝකය හටගත්තා කියන්නේ. ලෝකය කියන්නේ, **ලුප්පති - පලුප්පති.** එහෙනම් මේ වෙනස්වන විපරිනාමය නම් ලෝකේ ස්වභාවය, එබඳු වෙනස්වීමක් නැති,

විපරිනාමයකට පත් නොවන තැනයි අසංඛතය. එහෙනම් අසංඛත වූ නිවන අපට ලැබෙන්න නම්, ආයතනයන්ගේ නිරෝධය යි කළයුතු වෙන්නේ. ආයතනික නිරෝධය තව විදිහකින් ඒ ආයතනික නිරෝධය නමයි අපි මේ කථා කරන්න යන වැඩපිළිවෙල. ඒ සියළු ආයතන නිරෝධයට ලක් කරන ක්‍රම දෙක තමයි සමථ - විපස්සනාව. **විපස්සනාව කියන්නේ ධර්මායතනය නිරෝධයට යවන එක.**

එකම ධර්මායතනය නිරෝධ කරමින් ඔබට දැන් මේ මොහොතෙන් පුළුවන් පොඩ්ඩක්වත් කෙලෙස් උපදවන්නේ නැතුව සම්පූර්ණයෙන්ම කෙලෙස් වලින් මිදිලා ධර්මායතනය අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන් බලමින් ගතකරන්න පුළුවන්. බිංදු මාත්‍රයක හෝ ක්ලේශයකට පත්නොවී, ලෝභ, ද්වේශ, මෝහ තුනම නැතිකරලා. අන්න එතන ඔබ යම් දවසක දැක්කොත්, එදාට ඔබට කියන්න පුළුවන් වෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒකාන්තයෙන්ම **අරහං** කියලා. ධර්මායතනය කියන්නේ මොකක්ද කියල දැනගත යුතු දවසට, විපස්සනාවෙන් බැලිය යුතු දවසට විපස්සනාව ගොඩ නැගෙන්නේ එතන. ධර්මායතනයත්, මනායතනයත් අතරේ.

පංචායතනයත් එක්ක අපට හමුවෙන්නේ සමථය. ඒ සමථ විපස්සනා දෙක තමයි දුක පිරිසිදු දකින දෙය. එතකොට අපි සමථය කියන්නේ මොකක්ද කියල හඳුනාගන්න කොටම, විපස්සනාව මොකක්ද කියල හඳුනාගන්න කොටම අපට ලැබෙනවා උත්තරය දුක කියන්නේ මොකක්ද කියලා. දුක කියල මොකක්ද කියනකොට ඉතිරි අංග ටික ඉබේ මතුවෙනවා. මේ කුමක් හෝ අංගයක් එක තැනකින් ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත්තොත් අනෙක් ධර්මතා ටික ඉබේමයි පහළ වෙන්නේ.

අපි මීට ටික වෙලාවකට කලින් කථාකලා සමථය විපස්සනාව කියන්නේ මොකක්ද? ඒ තුළින් දකින, බලන ධර්මයෝ මොනවද කියලා, දැනහඳුනාගන්න ඕන කියලා. එහිදී අපි විදර්ශනාව කියන එක හරියට දැනහඳුනා ගන්න නම් **ධර්මායතනය**

තිරෝධ කරන්නෙ කොහොමද, ධම්මායතනය මොකක්ද කියල දැනගත්ත, හඳුනාගත්ත දවසටයි, ඒ පිළිබඳ අවබෝධය එන්නෙ කියල අපි මතක් කළා. සමථය කියන එකත් අපි මතක් කරල දුන්නා. අන්‍ය ශාසනවලත්, මේ වැඩ පිළිවෙලම තියෙනවා, මේ ශාසනයෙන් තියෙනවා.

එහෙමනම් ඒ ශාසනයෙන්, මේ ශාසනයෙන් වෙනසක් වන්න නම්, ඒ තුළ තියෙන්න ඕන දැක්මක්, දර්ශනයක්. ඒ සඳහා එකතුවෙලා තියන්න ඕන. ඒ සමථය අනුගමනය කිරීමේදී ඒ දකින වැඩපිළිවෙලත් එක්ක අපි හරියට එතන හඳුනාගන්නොත් අපට බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳව ශුද්ධා මාත්‍රයක්, ප්‍රේම මාත්‍රයක් ඇතිකරගන්නා කියන තැනට එන්න පුළුවන් වෙනවා. ධම්මායතනය කියන තැන අපි හඳුනාගන්න කොට ඒ ධර්මතාවය හඳුනාගන්න කොටයි ගුණදැන ඒකාන්තයෙන් මේ ධර්මය ස්වක්ඛාතයි, සන්ද්විධිකයි, අකාලිකයි, උත්වහන්සේ අරහං, සම්මා සම්බුද්ධයි, විජජාවරණ සම්පන්නයි කියන නියම සැබෑ අවබෝධය ලැබෙන්නෙ. එහෙම නම් දැන් අපි ඒ විකයි නිරවුල් කරගනිමින් හිටියේ. දුක කියන්නෙ මොකක්ද කියල හිතපු ගමන් අපේ මතකයට එන්නෙ ජාති'පි දුකඩා, ජරා'පි දුකඩා, ව්‍යාධි'පි දුකඩා, මරණමිපි දුකඩා, සොක පරිදෙව දුකඩ දොමනස්සුපායාසා'පි දුකඩා, අප්පියේහි සම්පයෝගො දුකඩා, පියේහි විජපයෝගෝ දුකඩා, යම් පිච්ඡං හ ලබ්හි තම්පි දුකඩං සංඛිත්තො පංචුපාදානක්ඛණධා දුකඩා කියන මේ පදවැල සිහිකළ පමණකින් ඉපදීම දුකයි, ජරාව දුකයි, ව්‍යාධිය දුකයි, මරණය දුකයි කියන මේ වචන පෙළ භාවිතා කළ පමණකින් අපි දුක්ඛ සත්‍ය දැනගන්නා වෙන්නෙ නැහැ.

එහෙමනම් අපි දුක්ඛ සත්‍යය සැබවින්ම දැනගන්නෙ කොහොමද ? ඒ දැනගැනීම සඳහා අන්ත නුවණක් ඕන කරනවා. ඒ නුවණට තමා දර්ශනය, දැක්ම කියන්නෙ. ඒ නුවණ, ඒ දැක්ම, ඒ දර්ශනය නැතුව මේ කරන වැඩපිළිවෙල ආර්ය ශාසනික වැඩපිළිවෙලක් හැටියට කරන්න පුළුවන් කමක් නැහැ. අපි බලමු දුක කියන්නෙ කුමක්ද කියල. සම්මතය තුළ මෙය විකක් හඳුනාගමු.

අපි පළමු කොට සමස්ත කය අරගෙන බැලුවොත්, කය හටගත්ත දෙයක්. ඒ නිසා ඒකට කියනවා උපාදිත්ත කියලා. මව්පියන් නිසා හටගත්තා. මව්ගෙ ආහාරයෙන්, ලෙයින් යැපුනා. මෙලොවට බිහිවෙලා බත්, පාන්, කිරි ආධාර කොට, මේ ආදී නොයෙක් දෙයින් මේ කය පවතිවනවා. මේ ආදී නොයෙක් දෙයින් මේ කය පවත්වනවා. ආහාරය නිසයි මේ කය (රූපය) පවතින්නෙ. ඉතින් මේ කය නිතරම උත්පත්තිය ස්වභාව කොට තියෙනවා. ආහාරයෙන් ම යි උපදින්නෙ, ආහාරය නැතිවුනොත් කයේ පැවැත්මක් නැහැ. ආහාර - පාන නැතුව කය පවතින්නෙ නැහැ. ඒ නිසා ආහාරය ස්වභාව කොට, ආහාරය ආධාර කොටගෙන කය පවතිනවා. ආහාරය සමස්තයක් වශයෙන් කය ගන්නාම ඉපදීම ස්වභාව කොට ඇති ධර්මතාවයක් බව තේරුම් ගන්න.

ඊළඟට ඉපදීම ස්වභාව කොට ඇති මේ කය දිරනවා නේද?. දිරීමේ දුක එනවා, ලෙඩ වෙනවා, ලෙඩවීමේ දුක එනවා, මැරෙන්න පුළුවන්, මරණ දුක එනවා. ප්‍රිය වූ දෙයින් වෙන්වෙන්න වෙනවා. අප්‍රිය දේ සමඟ එක්වන්න වෙනවා. බලාපොරොත්තු විදිහට ඒ ආකාරයෙන් නොපවතින බවක් තියෙනවා. එහෙමනම් කයේ ස්වභාවය මේක නේද ? ජාති දුක, ව්‍යාධි දුක, ජරා දුක, මරණ දුක, සෝක පරිදෙව, දුක් දොමනස් කියන ඒවා ඇතක ඉවතක තියෙන ඒවද, අපි මේ දුකමද මම, මගේ, කියලා අරගෙන ඇත්තේ කියන මේ දැනුමයි ඕන කරන්නෙ. ඒක අපි ගිය වතාවේ කළ නිදර්ශණයත් සමඟ ගැලපෙනවා.

දැන් බලන්න නැවත වතාවක් කය ආහාරයෙන් උපදින ධර්මයක්. කය දිරනවනෙ. දිරීමට පත්වෙනකොට, ජරාපත් වෙනකොට, දිරීමේ දුක අපට එනවා. අපි ඒ දුක වලක්වාගන්න නොයෙක් උපක්‍රම යොදනවා වෙන්න පුළුවන්. නමුත් ඒ දුක නිබඳව උපදිනවා. ලෙඩවෙනවා මේ කය. ලෙඩවීමේ දුක එනවා. මරණය වලක්වන්න බැහැ. ඒ වගේම අප්පියේහි සම්පයෝගෝ දුක්ඛෝ අප්‍රියයන් හා එක්වන්න වෙලා තියෙනවා. අපි කවුරුවත් මේ කය ලෙඩවෙනවට, ජරාවට පත් වෙනවට, දිරනවට කැමති

නැහැනේ. වාඩ්වෙලා ඉන්නවා, ටිකක් වෙලා ඉන්නකොට අපහසුයි. අපහසුතාවයට කැමති නැහැ, නමුත් අපහසුතාවය, අකමැති දේ එන්නේ කොහින්ද ? මේ අකමැති දේ එක්කයි අපට පීචත් වෙලා ඉන්න තියෙන්නේ. අකමැති දේ මයි ඇතිවෙන්නේ. අප්‍රියත් හා සමඟ ම යි එක්වන්න වෙලා තියෙන්නේ. ඇසුරට ලැබෙන දේ පමණක් නොවේ. කය තුළත් අකමැති වූ එපා කියන දෙයමයි වෙමින් පවතින්නේ.

එහෙනම් කය කියන්නේ අකමැති දේම සිද්ධවෙන, ඒ වගේම කැමති දේ, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වෙන්න වෙනවා. අනේ දැන් නම් හොඳයි, සැපයි, සතුටුයි, නිරෝගියි, ලස්සනයි, හොඳයි කියල හිතාගෙන ඉන්නවා. නමුත් ලස්සන දේ, අවලස්සන වෙනකොට, හොඳට තියෙන දේ නරක් වෙනවා. නිරෝගීව තියෙන දෙය රෝගී වෙනවා. මේ කැමති දේවල් කැමති ආකාරයෙන් නොපවතිනවා. දැන් ඔය වාඩ් වී සිටින ආකාරය හොඳයි, පහසුයි, ඔය පහසුව ඔය ආකාරයෙන් තව වැඩි වෙලාවක් පවතින්නේ නැහැ. ප්‍රිය වූ ස්වභාවයන්ගෙන් වෙන්වන්න වෙන බවක් තියෙනවා. **අප්පියෙහි සම්පයොගො - පියෙහි විප්පයොගො** අපි මේ පීචනයේ කොච්චර බලාපොරොත්තු ගොඩ නඟනවද ? මේවා මේ මේ හැටියෙන්, මේ මේ හැටියෙන් පවතින්න ඕන කියලා.

දැන් බලන්න කය දිහා මට ඕන විදිහට මේ කය පවත්වන්න පුළුවන්ද කියලා. මා හිතු දේ, මා පැතු දේ ඉෂ්ඨ වෙනවද කියලා. **යං පිච්ඡං හ ලබ්ඛි තම්පි දුක්ඛං.** බලාපොරොත්තු දේ ඉෂ්ඨ වන්නේ නැහැ. ඉෂ්ඨ නොවන කොට මොකක්ද වෙන්නේ ? එහෙනම් අපි කය දිහා බලනකොට, ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, ශෝක පරිදේව, දුක් දොම්නස් කියන ඒවා දැන් තියෙනවා. ශෝක පරිදේව, හඬා වැලපෙන්න වෙන්නේ නැද්ද මේ කය නිසා. අනේ මගේ අතපය කැඩුණා, බිඳුණා, වැනසුණා, ලෙඩවුණා, කියල. අතපය තුටාල වුණොත්, අනේ මගේ කකුල, අනේ මගේ අත කියල ගුණ කිය කියා, නම කිය කියා හඬන්නේ නැද්ද ? කායික, මානසික, දුක්ඛ දෝමනස්ස, දුකට පත්වෙලා බොහෝ වෙහෙසට පත්වෙනවා නේද

මේ කය නිසා. එහෙනම් අපට පුළුවන් වෙන්න ඕන, ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, ශෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්ස කියන ඒවා මරණින් පස්සේ නැතිකරන ඒවා නොවෙයි.

මේ බුදු දහමේ යි අන්‍ය ශාසනවල යි තියෙන වෙනස මෙන්න මේකයි. අනෙක් හැම ආගමකම විමුක්තිය, නිවන මරණින් මත්කෙ. මරණින් පසුවයි **ස්වර්ගය, සුගතිය, මේ ගෞතම ශාසනයේ විතරයි නිවන මේ පීචනයේ දී ම, අදම අත්දකින්නේ.** එහෙනම් තේරුම් ගන්න අපි සම්මතයේ කතාකරන ජාති, ජරා, මරණ, ශෝක පරිදේව, දුක් දොම්නස් නම්, මේ පීචනයේ කවදාවක් නැතිකරන්න බැහැ. අන්න මම උදේ පටන්ගත් තැනට මේ එන්නේ. සංඛත අසංඛත තැනට. ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ නැතිකරන්න කිව්වේ, පිරිසිදු දකින්න කිව්වේ මොකක්ද කියන එකයි මෙතනදී තේරුම් ගන්න ඕන. දැන් දුක, ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ, ශෝක පරිදේව කියන මේ සම්මත ලෝකයේ කියන ටික නම්, අනෙක් ආගම්වල වගේම මේ ටික නැතිකරන්න වෙන්නේ මරණින් එහා පැත්තේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහෙම දෙයක් දේශනා කරල නැහැ. මේ දැන් පුළුවන් ජාති දුක, ජරා දුක, ව්‍යාධි දුක, මරණ දුක, ශෝක පරිදේව, දුක් දොම්නස් නැතිකරල ඉන්න.

එහෙනම් ජාතිය තිබියදී ජාති, දුක නැති කරන්න පුළුවන්. ජරාව තිබියදී ජරා දුක නැතිකරල ඉන්න පුළුවන්. ව්‍යාධිය තිබියදී ව්‍යාධි දුක නැතිකරල ඉන්න පුළුවන්. මරණය තිබියදී මරණ දුක නැතිකරල ඉන්න පුළුවන්. ශෝක පරිදේව, දුක් දොම්නස් තිබියදී, ශෝක පරිදේව, දුක් දොම්නස් නැතිකරල ඉන්න පුළුවන් තැනක් තියෙනවා **ඒක තමා නිවන.** අපි හොයාගන්න ඕන ඒකයි. ඒක හොයාගෙන යන ගමන තමයි මෙතනින් ආරම්භ කරන්න ඕන. එහෙනම් එය කුමක් විය හැකිද ? දැන් ඔන්න අපි කය දිහා බැලුවා.

හොඳයි අපි තවත් එක තැනක් අරගෙන බලමු. අපි ඇස කියන කාරණාව අරගෙන බලමු. ඇස කියන්නේ උපදින, හටගන්න එකක්. ඇස පවතින්නේ ආහාරයෙන්. ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන්, රූප සමුදයයි. ආහාර නැතුව ඇස පවතින්නේ නැහැ. ආයතන

පවතින්නේ ආහාරයෙන්. එතකොට ඇස කියන්නේ උප්පත්තිය ස්වභාව කොට ඇති නැතැක්. උපත දුකක්. **චක්ඛුං ඛෝ භික්ඛවේ උප්පාදෝ** බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, මහණෙනි, ඇසේ දුකේ උපත කියන්නේ, **දුක්ඛස් සේ සෝ උප්පාදෝ - රෝගානං ධීති ජරා මරණස්ස පාත්තවෝ** ඇස උපන්නා කියන්නේ දුක උපන්නා කියන එකයි. රෝගයන්ගේ පැවැත්ම කියන එකයි. ජරා මරණයේ පහළවීම කියන එකයි.

එහෙනම් ඇස උපන්නා කියන්නේ ඔන්න ජාති දුක. ඇස උපන්නොත් ඒ ඇස උපත් ඇස. අපි කියෙව්වා යමක් උපන්න නම් එය සංඛකයි කියලා. හටගත්ත සංඛක දෙයෙහි ලක්ෂණය මොකක්ද? විපරිතාමය, වැයවීම. ඉතින් මේ ඇස දිරන්නේ නැද්ද? මේ ඇස ඒ කාලයේ තිබුණ විදිහට අද තිබෙනවද? නැහැ වෙනස් වෙලා. අනේ ඉතින් මේ ඇස ඉස්සර නම් මෙහෙමයි, දැන් ඉතින් මෙහෙම වෙනස් වුනාට කියල දිරීම පිළිබඳව, ඇස පිළිබඳව අපට දුකක් ඇවිල්ල නැද්ද? ජරා දුක ඇවිල්ල නැද්ද ඇස ඇසුරු කරගෙන? ඇස ලෙඩ වෙනවා, නොයෙක් නොයෙක් ආබාධ, රෝග පීඩා ආදිය එනවා. එහෙම ලෙඩ වුන වෙලාවේ ඇස නිසා අපට ව්‍යාධි දුක ඇවිල්ල නැද්ද? ඇස අන්ධ වෙලාම යන්න පුළුවන්. ඇස මැරෙන්න පුළුවන්. ඇස නැතිවුනොත් මරණ දුක. ඇසට කොච්චර අපට ප්‍රිය, මනාප වූ අරමුණු ඇවිල්ල තියෙනවද? නමුත් ඒ අරමුණු අපට ඒ ආකාරයෙන් පවත්වා ගන්න පුළුවන් වුනාද? ඒ ප්‍රිය වූ අරමුණු වලින් අපට වෙන්වෙන්න උනා. ඇසට ගැටුණු ඒ ප්‍රිය වූ අරමුණු නැතිවෙනකොට ඇස නිසා ආවේ නැද්ද, **පියෙහි විජ්ජයෝගෝ දුක්ඛෝ?** ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ දුක ආවේ නැද්ද ඇස නිසා. ඇසට අප්‍රිය, අමනාප වූ දේ හමුවෙලා නැද්ද? අප්‍රිය අමනාප වූ දේ ලැබෙන කොට **අප්පියෙහි සම්පයෝගෝ දුක්ඛෝ** දුක ආවේ නැද්ද. එනව නේද? **යං පිච්ඡං ත ලබති තම්පි දුක්ඛං** මේ ඇස නිතරම කැමති මොනවගේ රූප දකින්නද? **ඉට්ඨා, ඛන්තා, මනාපා, පියරූපා, කාමුප සංහිතා රජනියා** ඒවමද ලැබෙන්නේ?

අප්‍රිය වූ, අමනාප වූ, අකාන්ත වූ දේද ලැබෙනවා. කැමති දේම ලැබෙන්නේ නැහැ. අකමැති අරමුණු ලැබෙනවා. අකමැති දේ ඇසට ලැබෙනකොට ඇස නිසා ආවේ නැද්ද දුක. එහෙනම් ඇස කියන්නේ ජාති දුක, ජරා දුක, මරණ දුක, ව්‍යාධි දුක, ශෝක පරිදේව දුක් දොම්නස් ඇතිවෙන නැත්. ඇස ඇති කල්හි මේ දුක තියෙනවා. හොඳයි ඇස නැත්නම්? ඇස නූපන්නොත්? දිරන්නේ නැතුව, මැරෙන්නේ නැතුව, අප්‍රිය අරමුණු ගැටෙන්නේ නැතුව, ලෙඩ වෙන්නේ නැතුව, ප්‍රිය වූ අරමුණුම පවත්වාගෙන ඉන්න පුළුවන් කෙනෙක් ලෝකයේ නැහැ.

ඇස හට ගන්නොත්, දුකෙන් මිදුන, දුකෙන් වෙන්වුන කෙනෙක් නැහැ. ඇස උපන්නොත් ඇස ලෙඩ වෙනවාමයි, දිරනවාමයි, මැරෙනවාමයි. අප්‍රියන් හා එක්වන්න, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වන්න, බලාපොරොත්තු දේ ඒ ආකාරයෙන් නොලැබෙන ස්වභාවයෙන්ද යුක්තයි. ඒකෙන් මිදිල වෙන්වෙලා ඉන්න තැනක් ලෝකයේ කොහේවත් නැහැ. ලෝකයේ ශාස්තෘවරු පහළවෙලා මේකට තාවකාලික පිළියම් යොදනවා. මේක දිරන්නේ නැතිවෙන්න, ලෙඩ වෙන්නේ නැතිවෙන්න, මැරෙන්නේ නැතිවෙන්න, අප්‍රිය දේ හා එක්වන්න නැතිව ඉන්න, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන් නොවී ඉන්න, බලාපොරොත්තු දේ ලබමින් ඉන්න පුළුවන් පිළියම් යොදනවා. මෙන්න සුගතියට ගියොත්, ස්වර්ගයට ගියොත්, තවත් අය කීවා ඊට එහා බුන්ම ලෝකයට ගියොත් මේ ආයතන ගොඩක් නැතිව යයි කියලා. ඒ නිසා එහෙ දුක අඩුයි, එහාට යන්න කියල මඟ කිව්වා.

ලෝකයේ සියලු ආගම් ගොඩ නැගෙන්නේ ඔය පදනම් මත. දැන් බලන්න අපට ජේනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, හටගත්තොත් යමක් දුකයි. හටගත් දෙයෙහි දුක වෙනස් කරන්න බැහැ. පැවැත්ම වෙනස් කරන්න බැහැ. හටගත්තොත් හටගත් දේ **උප්පාදෝ පඤ්ඤායති, වයෝ පඤ්ඤායති, ධීතස්ස අඤ්ඤාගත්තං පඤ්ඤායති.**